

మహారత్న, నవరత్న, మినీరత్న సంస్థలు

ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలను అందుకొని మార్కెట్లో పోటీకి నిలవాలనే ఉద్దేశంతో దేశంలోని 9 ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలకు 1997లో 'నవరత్న' హోదా కల్పించారు. దీని వల్ల ఆ సంస్థలు 1000 కోట్లు లేదా తమ వార్షిక టర్నోవర్లో 15శాతం వరకు ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండానే పెట్టుబడిగా పెట్టవచ్చు. అలాగే ఇతర సంస్థలతో జాయింట్ వెంచర్లు నెలకొల్పవచ్చు. తర్వాత ఈ సంఖ్యను 16కు పెంచారు. దీంతో పాటు 2002లో 'మినీరత్న' ను ప్రవేశపెట్టారు. ఇందులో 41 ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు ఉండేవి. మూడు సంవత్సరాల్లో సాధించిన ఫలితాల ఆధారంగా కనీసం 30 కోట్లు ఆదాయం కలిగిన సంస్థలను ఇందులో చేర్చారు. కేటగిరీ-Iలో 500 కోట్ల వరకు, కేటగిరీ-IIలో 300 కోట్ల వరకు స్వయం ప్రతిపత్తిని కల్పించారు. 2009లో నవరత్న సంస్థల స్వయం ప్రతిపత్తిని పెంచుతూ 'మహారత్న'ను ప్రవేశపెట్టారు. దీని వల్ల సంస్థలు 1000 నుంచి ఐదు వేల కోట్లు లేదా ఆదాయంలో 15శాతం వరకు ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండానే ఇన్వెస్ట్ చేయవచ్చు.

నవరత్న అనే పదాన్ని విక్రమాదిత్యుడు, అక్బర్ ఆస్థానంలో ఉన్న 'నవరత్నాలు'(9 మంది దిగ్గజాలు) నుంచి స్వీకరించారు. ఈ హోదా పొందాలంటే సంస్థలు నికర లాభం, మానవ వనరులపై వ్యయం, డిప్రిషియేషన్, వడ్డీలు, పన్నులకు ముందు ఆదాయం, ఎర్నింగ్ పర్ షేర్, ఆ రంగంలో సంస్థ పనితీరు వంటి 6 సూత్రాలను తప్పక పాటించాలి. మహారత్న హోదా పొందాలంటే మూడు సంవత్సరాల్లో 2500 కోట్లు ఆదాయం, పదివేల కోట్ల విలువ చేసే ఆస్తులు, వార్షిక టర్నోవర్ 20 వేల కోట్లు కలిగి ఉండాలి.

మహారత్న కంపెనీలు

1. కోల్ ఇండియా లిమిటెడ్
2. ఇండియన్ ఆయిల్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
3. ఎన్టీపీసీ లిమిటెడ్
4. ఆయిల్ అండ్ నేచురల్ గ్యాస్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
5. స్టీల్ అథారిటీ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
6. భారత్ హెవీ ఎలక్ట్రికల్స్ లిమిటెడ్
7. గ్యాస్ అథారిటీ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్

నవరత్న కంపెనీలు

1. భారత్ ఎలక్ట్రానిక్స్ లిమిటెడ్
2. భారత్ పెట్రోలియం కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
3. హిందుస్థాన్ ఏరోనాటిక్స్ లిమిటెడ్
4. హిందుస్థాన్ పెట్రోలియం కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్

5. మహానగర్ టెలిఫోన్ నిగం లిమిటెడ్
6. నేషనల్ అల్యూమినియం కంపెనీ లిమిటెడ్
7. నేషనల్ మినరల్ డెవలప్ మెంట్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
8. నైవేలీ లిగ్నైట్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
9. ఆయిల్ ఇండియా లిమిటెడ్
10. పవర్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
11. పవర్ గ్రిడ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
12. రాష్ట్రీయ ఇస్పాత్ నిగం లిమిటెడ్ (వైజాగ్ స్టీల్ ప్లాంట్)
13. రూరల్ ఎలక్ట్రిఫికేషన్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
14. షిప్పింగ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్

మినరల్ కంపెనీలు(కేటగిరి-1)

1. ఎయిర్ పోర్ట్స్ అథారిటీ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
2. ఆంట్రీక్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
3. బామర్ లావ్రి అండ్ కంపెనీ లిమిటెడ్
4. భారత్ డైనమిక్స్ లిమిటెడ్
5. బీఈఎంఎల్ లిమిటెడ్
6. భారత్ సంచార్ నిగం లిమిటెడ్
7. బ్రిడ్జ్ అండ్ రూఫ్ కంపెనీ (ఇండియా) లిమిటెడ్
8. సెంట్రల్ వేర్ హౌసింగ్ కార్పొరేషన్
9. సెంట్రల్ కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్
10. చెన్నై పెట్రోలియం కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
11. కొచ్చిన్ షిప్ యార్డ్ లిమిటెడ్
12. కంటైనర్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
13. డ్రెడ్జింగ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
14. ఇంజనీర్స్ ఇండియా లిమిటెడ్
15. ఎన్నోర్ పోర్ట్ లిమిటెడ్
16. గార్డెన్ రీచ్ షిప్ బిల్డింగ్స్ అండ్ ఇంజనీర్స్ లిమిటెడ్
17. గోవా షిప్ యార్డ్ లిమిటెడ్
18. హిందుస్థాన్ కాపర్ లిమిటెడ్
19. హెచ్ఎల్ఎల్ లైఫ్ కేర్ లిమిటెడ్
20. హిందుస్థాన్ న్యూస్ ప్రింట్ లిమిటెడ్
21. హిందుస్థాన్ పేపర్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్

22. హాసింగ్ అండ్ అర్బన్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్
23. ఇండియా టూరిజం డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్
24. ఇండియన్ రైల్వే క్యాటరింగ్ అండ్ టూరిజం కార్పొరేషన్
25. ఇర్కాన్ ఇంటర్నేషనల్
26. కుద్రేముఖ్ ఐరన్ ఓర్ కంపెనీ లిమిటెడ్
27. మెజగాన్ డాక్ లిమిటెడ్
28. మహానది కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్
29. ఎంఓఐఎల్ లిమిటెడ్
30. మంగళూర్ రిఫైనరీ అండ్ పెట్రోకెమికల్స్ లిమిటెడ్
31. మిశ్రధాతు నిగం
32. మినరల్స్ అండ్ మెటల్స్ ట్రేడింగ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా
33. ఎంఎస్టీసీ లిమిటెడ్
34. నేషనల్ ఫెర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్
35. నేషనల్ సీడ్స్ కార్పొరేషన్
36. ఎన్‌హెచ్‌పీసీ లిమిటెడ్
37. నార్తన్ కోల్‌ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్
38. సుమాలీగర్ రిఫైనరీ లిమిటెడ్
39. ఓఎన్‌జీసీ విదేశీ లిమిటెడ్
40. పవన్ హాన్స్ హెలికాప్టర్స్
41. ప్రాజెక్ట్ అండ్ డెవలప్‌మెంట్ ఇండియా లిమిటెడ్
42. రాష్ట్రీయ కెమికల్స్ అండ్ ఫెర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్
43. ఆర్‌ఐటీఈఎస్ లిమిటెడ్
44. సట్లజ్ జల్ విద్యుత్ నిగం
45. సెక్యూరిటీ ప్రింటింగ్ అండ్ మింటింగ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
46. సౌత్ ఈస్ట్రన్ కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్
47. స్టేట్ ట్రేడింగ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్
48. తెలీ హైడ్రో డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
49. టెలీ కమ్యూనికేషన్స్ కన్సల్టెంట్స్ ఇండియా లిమిటెడ్
50. వెస్ట్రన్ కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్
51. వాటర్ అండ్ పవర్ కన్సల్టెన్సీ (ఇండియా) లిమిటెడ్

మినిరల్స్ కంపెనీలు - కేటగిరి 2

52. భారత్ పంప్స్ అండ్ కంప్రెసర్స్

53. బ్రాడ్కాస్ట్ ఇంజనీరింగ్ కన్సల్టెంట్స్ (ఇండియా) లిమిటెడ్
54. సెంట్రల్ మైన్ ప్లానింగ్ అండ్ డిజైన్ ఇన్స్టిట్యూట్ లిమిటెడ్
55. ఎడ్యుకేషనల్ కన్సల్టెంట్స్ (ఇండియా) లిమిటెడ్
56. ఇంజనీరింగ్ ప్రాజెక్ట్స్ (ఇండియా) లిమిటెడ్
57. ఎఫ్సీఐ ఆరావళి జిప్సం అండ్ మినరల్స్ ఇండియా లిమిటెడ్
58. ఫెర్రో స్కాప్ నిగం లిమిటెడ్
59. హెచ్ఎంటీ ఇంటర్నేషనల్ లిమిటెడ్
60. హెచ్ఎస్సీసీ (ఇండియా) లిమిటెడ్
61. ఇండియా ట్రేడ్ ప్రమోషన్ ఆర్గనైజేషన్
62. ఇండియన్ మెడిసిన్స్ ఫార్మ్యూటీకల్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
63. ఎంజీసీఓఎన్ లిమిటెడ్
64. నేషనల్ ఫిల్మ్ డెవలప్మెంట్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
65. నేషనల్ స్మార్ట్ ఇండస్ట్రీస్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్
66. పీఈసీ లిమిటెడ్
67. రాజస్థాన్ ఎలక్ట్రానిక్స్ అండ్ ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ లిమిటెడ్.